гуманітарний аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2021. С. 282-283.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Борисенко, Г. Е. Борецька та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. /за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. С.15-24.

Діденко Наталія Миколаївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТУ КУЛЬТУРИ УСНОГО НАУКОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Актуальність дослідження зумовлена викликами воєнного часу, а відтак, посиленням ролі національної мови як найважливішого чинника розвитку держави, науки, техніки. На сучасному етапі постає необхідність формування професійної компетентності, здатності до продукування наукових концепцій і теорій. У галузі академічної діяльності ефективна комунікація має велике значення. Усна наукова комунікація сприяє поширенню знань, обміну ідеями за сприяння співпраці. Здатність формувати усно складні наукові концепції відображає ступінь розуміння наукової проблеми у відповідній професійній галузі. Процес формування змістового компоненту культури усного наукового спілкування є складним. Усна наукова комунікація передбачає не тільки розуміння мистецтва красномовства, а й репрезентацію певній аудиторії наукових ідей. Наукові ідеї часто пов’язані зі складними теоріями. Уміння узагальнити, логічно структурувати вимагає попередньої підготовки: опрацювання відповідних джерел, поєднання наукових теорій з практикою, критичне мислення, грамотне мовлення. Такий процес вимагає глибокого розуміння культури наукової мови.

У термінологічному словнику визначення культури мови трактується як нормативність, відповідність певному мовному середовищу , що поєднує в собі точність, ясність, чистоту, багатство, виразність, логічну структурність [1, с. 129].

Семеног О. В. культуру наукової мови трактує як вияв високої мовнокомунікативної культури в усній і писемній, монологічній і діалогічних

формах. Науковець стверджує, що професіоналом сьогодні можна вважати дослідника, який має мовнокомунікативні знання, послуговується нормативною національною мовою, репрезентує аналітико-синтетичну інформацію та здатен викладати в усній та письмовій формах [3, с. 6].

Наукове спілкування передбачає володіння і мовою міжнародного спілкування (англійською), а також використання спеціальної термінології. Під змістовим компонентом культури усного наукового мовлення розуміємо визначені норми, правила, прийоми, що регулюють спосіб вираження думок і передачі наукової інформації усно під час оприлюднення наукових досліджень. В академічному середовищі важливо якісно й зрозуміло презентувати результати досліджень, вести спілкування між учасниками наукової спільноти. До змістового компоненту культури усного наукового мовлення належить: чіткість, логічність викладу думок, структурованість, аргументація, послідовність викладу матеріалу. До основних аспектів змістового компоненту культури усного наукового мовлення можна віднести:

1. *Науковий зміст*. Під науковим змістом розуміємо інформацію або знання (результати дослідження, теоретичні концепції, аналіз даних, статистика тощо), які дослідник репрезентує аудиторії. Важливим є уміння виокремити головну інформацію.

2. Структура та логіка. Презентація наукового дослідження, виступ повинні мати чітку структуру. Загальноприйнятою структурою є: вступ, основна частина, висновки.

3. Аргументація. Наукове дослідження супроводжується доказами. Аргументи можуть бути підтверджені цитуванням попередніх досліджень, емпіричних даних, логічних висновків. Переважає переконливе мовлення, доведення думки за допомогою вербальних і невербальних засобів.

4. Зрозумілість і простота викладу. На цьому етапі варто уникати складних термінів, що можуть бути не зрозумілі аудиторії слухачів. Пояснення складних наукових понять в доступній формі, використовуючи практичний досвід.

5. Урахування аудиторії. Важливо розуміти потреба аудиторії, рівень обізнаності з певною науковою проблемою.

6. Мовнокомунікативні знання. Мовлення повинно бути граматично правильним, професійним. Потрібно уникати розмовної лексики, уживати наукову термінологію, не допускатися мовних помилок, правильно наголошувати слова.

7. Актуальність і важливість. Пояснення актуальності означуваної наукової проблеми за масштабами аудиторії, країни, світу.

8. Висновки й рекомендації. У прикінцевій частині презентації дослідження потрібно узагальнити висновки, за потреби надати рекомендації, окреслити подальші напрямки наукового пошуку.

9. Відповіді на запитання. Відповідати на запитання, вести обговорення наукової теми.

Урахування аспектів змістового компоненту культури усного науково мовлення дозволяє вести ефективне наукове спілкування, обмінюватися інформацією в науковому дискурсі. Однією з актуальних проблем в усній науковій комунікації є недотримання літературних норм. Рівень володіння мовцями культурою усного наукового мовлення вимагає кращого. В усній науковій комунікації трапляються непоодинокі порушення орфоепічних, лексичних, граматичних норм, що призводить до неточного, неповного вияву думки й ускладнює розуміння змісту наукового дослідження. Питання порушення норм культури наукової мови, культуромовні поради досліджували (Д. Гринчишин, О. Караман, Л. Мацько, С. Омельчук, М. Пентилюк, О. Пономарів, О. Русанівський, А. Сербенська та ін.)

На сучасному етапі наукове спілкування є важливим і надскладним процесом, ефективність якого значною мірою залежить не тільки від змісту інформації, але й вимагає мовнокомунікативної стилістичної компетентності дослідника.

Стиль поведінки мовця під час наукової комунікації, добір етикетних мовленнєвих конструкцій залежить від адресата та мети комунікації, форми спілкування. [4, с. 103].

В усному науковому спілкуванні використовують також позамовних засоби (міміка, жести, інтонація тощо), що надають науковій мові переконливості. Міміка та жести пов'язані з перебігом думок оратора, а відповідна інтонація, правильний наголос, паузи зосереджують увагу аудиторії на важливих моментах, допомагають сприймати науковий матеріал. Жести й міміка мають бути стриманими, природними, оскільки виражають почуття, думку особистості. Наукова комунікація передбачає гармонію духовного стану промовця із зовнішнім проявом.

Варто закцентувати увагу на тому, що усне наукове мовлення належить до найскладнішої форми усного спілкування, має експресивно-виражальні, лексичні і граматичні особливості, репрезентовані у різних формах (доповідь, повідомлення, наукова лекція, виступ тощо). Будь-яка форма має стійку загальну композицію: порушення проблеми – аналіз – висновки.

Культура наукової мови впливає на якість наукових досліджень, допомагає уникнути недоречностей та неоднозначностей у висловлюванні. Високий рівень культури наукової мови забезпечує належне сприйняття дослідження та зрозумілість для аудиторії. Виклики сучасності сприяють виникненню нових термінів та термінологій, що потребують ретельних пояснень. Вплив технологічного прогресу, зокрема Інтернету та соціальних медіа, може вплинути на якість мовлення та сприйняття інформації. Міжнародна співпраця та міжкультурне спілкування потребують розуміння та використання наукової мови відповідно до встановлених стандартів . [2, с. 95].

Отже, змістовий компонент культури усного наукового мовлення важливий для ефективного спілкування. Саме культура наукового мовлення відбиває рівень володіння нормами сучасної мови, використання їх у процесі усної наукової комунікації. Професійна діяльність майбутнього фахівця

ґрунтується на наукових знаннях, дотримання норм наукового стилю є необхідною умовою професійного зростання. Культура наукової мови формується на дотриманні норм сучасної літературної мови, розумінні лексичних і граматичних особливостей, використання їх в усному мовленні; виборі мовних засобів відповідно до мети та ситуації спілкування; використанні етикетних формул; розумінні законів психолінгвістики; використанні позамовних засобів. Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні засобів підвищення культури усного наукового мовлення у майбутніх фахівців, узагальнення результатів щодо здійснення успішної наукової комунікації.

Список використаних джерел

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
2. Діденко Н.М. Культура наукової мови сучасного фахівця. // Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023. Pp. 93-96. URL: https://sci-conf.com.ua/vii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovations-and-prospects-in-modern-science-3-5-07-2023-stokgolm-shvetsiya-arhiv/.
3. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с
4. Плачинда Т. Формування етикету наукового спілкування у науковців-початківців. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. 2023. Вип. 42. С. 94–106. DOI: https://doi.org/10.26565/2073-4379-2023-42-07.

Єрмоленко Анастасія Дмитрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
кафедри статистики, обліку та аудиту;
науковий керівник:
Кущенко Олена Іванівна,
кандидат економічних наук (PhD),
доцент кафедри статистики, обліку та аудиту;
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПОГІРШЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Глобальна проблема бідності існує у світі вже давно і встановлено багато факторів впливу на підвищення та зниження її показників. Відсоток бідності у країні напряму характеризує її нагальний стан економіки та